

ČESKÁ REPUBLIKA

USNESENÍ

Ústavního soudu

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Radovana Suchánka (soudce zpravodaje) a soudců Vojtěcha Šimíčka a Jiřího Zemánka o ústavní stížnosti obchodních společností 1) **Nemocnice České Budějovice, a. s.**, sídlem Boženy Němcové 585/54, České Budějovice, a 2) **Nemocnice Tábor, a. s.**, sídlem kpt. Jaroše 2000/10, Tábor, obou zastoupených Mgr. Jiřím Jaruškem, advokátem, sídlem Radniční 489/7a, České Budějovice, proti rozsudkům Nejvyššího soudu ze dne 26. února 2020 č. j. 23 Cdo 4295/2018-447, Vrchního soudu v Praze ze dne 17. května 2018 č. j. 3 Cmo 59/2017-382 a Městského soudu v Praze ze dne 3. listopadu 2016 č. j. 15 Cm 30/2015-298, za účasti **Nejvyššího soudu, Vrchního soudu v Praze a Městského soudu v Praze**, jako účastníků řízení, a **České republiky – Nejvyššího kontrolního úřadu**, sídlem Jankovcova 1518/2, Praha 7, jako vedlejší účastnice řízení, takto:

Ústavní stížnost se odmítá.

Odůvodnění:

I.

Skutkové okolnosti případu a obsah napadených rozhodnutí

1. Ústavní stížností podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“) se stěžovatelky domáhají zrušení v záhlaví uvedených rozhodnutí, a to pro tvrzené porušení čl. 10 odst. 1, čl. 36 odst. 1 a čl. 37 odst. 3 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“).

2. Stěžovatelky podaly proti vedlejší účastnici (dále také jen „NKÚ“) k Městskému soudu v Praze (dále jen „městský soud“) žalobu o uložení povinnosti uveřejnit a zaslat jim omluvu, ve znění specifikovaném ve výrocích II. až V. v záhlaví označeného rozsudku městského soudu, dále odstranit ze svých internetových stránek tiskovou zprávu KA č. 14/16 s názvem *Pravidla pro evropské dotace regionálním nemocnicím? U ROP Jihozápad pouhá formalita* (dále jen „tisková zpráva“), včetně k ní přiloženého souboru s názvem *Informace z kontrolní akce NKÚ*

č. 14/16 (dále jen „informace“), a zdržet se zásahů do pověsti stěžovatelek. Městský soud žalobu zamítl.

3. Městský soud zjistil, že usnesením Kolegia NKÚ ze dne 15. 12. 2014 sp. zn. 11/XX/2014 byl schválen kontrolní závěr, ve znění přijatých změn, z kontrolní akce č. 14/16 *Peněžní prostředky určené v rámci Regionálního operačního programu soudržnosti Jihozápad pro období 2007–2013 na rozvoj a obnovu regionálních zdravotnických zařízení* (dále jen „kontrolní závěr“). Dále zjistil, že na internetových stránkách vedlejší účastnice byly zveřejněny a stále jsou dostupné tisková zpráva a informace, jejichž obsah byl dále medializován. Vedlejší účastnice v kontrolním závěru vyhodnotila, zda kontrolované osoby, včetně stěžovatelek, čerpaly a poskytovaly peněžní prostředky určené na rozvoj a obnovu regionálních zdravotnických zařízení v rámci prioritní osy 2 Regionálního operačního programu regionu soudržnosti Jihozápad v souladu s právními předpisy a stanovenými podmínkami. Podle informace zjistila vedlejší účastnice nedostatky jak ve fázi realizace projektů, tak ve fázi období udržitelnosti projektů.

4. Městský soud dospěl k závěru, že není oprávněn přezkoumávat věcnou správnost kontrolního závěru vedlejší účastnice. Co se týče informace, odkázal městský soud na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. 12. 2010 č. j. 31 Cdo 1385/2008-303, v němž Nejvyšší soud uvedl, že pro naplnění podmínek podle § 2 a § 4 zákona č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu (dále jen „zákon o NKÚ“) nemůže vedlejší účastnice abstrahovat od vztahů mezi kontrolovanými osobami k třetím osobám, vzniklých při činnostech kontrolované osoby; opak by zamezoval pojmenovat případná pochybení kontrolovaného. Dále se městský soud přiklonil k závěrům obsaženým v usnesení Ústavního soudu ze dne 16. 1. 2001 sp. zn. II. ÚS 451/2000, podle něhož rozhodnutí NKÚ sama o sobě nemohou zasahovat do základních práv, ledaže by vedlejší účastnice překročila své kompetence. V dané věci podle městského soudu vedlejší účastnice své kompetence nepřekročila, protože soud zamítl návrhy stěžovatelek na provedení důkazů ke zpochybnění správnosti kontrolního závěru. Vedlejší účastnice neporušila zákon vydáním tiskové zprávy, naopak poskytovala informace. Městský soud poukázal na postavení stěžovatelek, které jsou jako zdravotnická zařízení osobami veřejného zájmu. Zveřejnila-li vedlejší účastnice na svých internetových stránkách tiskovou zprávu, informovala o věci veřejného zájmu a postupovala tak, aby její činnost byla transparentní. Především dospěl městský soud k závěru, že tisková zpráva obsahuje skutková tvrzení, která byla výsledkem kontrolní akce, a rovněž obsahuje hodnotící soudy vedlejší účastnice. V tiskové zprávě obsažená prezentace byla přiměřená (včetně kritiky v ní uvedené), přičemž primárním cílem kritiky nebylo hanobení stěžovatelek.

5. K odvolání stěžovatelek Vrchní soud v Praze (dále jen „vrchní soud“) v záhlaví uvedeným rozsudkem potvrdil rozsudek městského soudu. Vrchní soud vyšel ze skutkových zjištění městského soudu a zopakoval důkazy tiskovou zprávou a informací. Podle vrchního soudu byla lichá námitka, že vedlejší účastnici nepřísluší zjištěné skutečnosti hodnotit a zaujímat k nim vlastní názor; vrchní soud měl též za to, že informaci nelze ztotožňovat s kontrolním závěrem co do způsobnosti neoprávněně zasáhnout do pověsti stěžovatelek. Má-li být svoboda projevu kritizující osoby omezena rozhodnutím soudu, musí být prokázáno, že kritika nebyla vyřčena v dobré víře nebo nebyla *fair* kritikou. Presumpcí dovolené kritiky je chráněn hodnotící úsudek, nikoli tvrzení faktu, jehož pravdivost musí prokazovat sám kritik. Neoprávněný zásah je dán, přesáhl-li přípustnou intenzitu měrou, kterou v demokratické společnosti nelze tolerovat. Jak si vrchní soud ověřil, v informaci nebylo vedlejší účastnicí uvedeno nic více, ale ani nic méně, než co bylo obsahem kontrolního závěru. Případné drobné odlišnosti neměly věcnou povahu. Kromě skutkových tvrzení shodných s kontrolním závěrem obsahovala informace hodnotící

soudy, jimiž vedlejší účastnice zjištěné skutečnosti stručně vyhodnotila. Prezentace těchto údajů byla podle vrchního soudu přiměřená, byla průvodním jevem kritiky a neměla bulvární povahu. Ač stěžovatelky žalobou výslovně napadly tiskovou zprávu a informaci, podle vrchního soudu skrytě brojily proti správnosti kontrolního závěru, který soudu nepřísluší přezkoumávat a který sám o sobě do základních práv či svobod nezasahuje.

6. Dovolání stěžovatelek Nejvyšší soud v záhlaví označeným rozsudkem zamítl. Nejvyšší soud už dříve dovedl, že u difamujících skutkových tvrzení je důvodem vylučujícím neoprávněnost zásahu zpravidla pravdivost takových tvrzení, kterou musí prokázat jejich původce. Pravdivá informace nezasahuje do práva na ochranu dobré pověsti právnické osoby, ledaže by údaj byl podán takovou formou a v takových souvislostech, že zkresluje skutečnost nebo vyvolává dojem zkreslení skutečnosti a působí difamačně. Vrchní soud se od ustálené praxe neodchýlil – sám uvedl, že je třeba posuzovat, zda sdělení obsažená v informaci jsou pravdivá. Přípustnost dovolání založila Nejvyšším soudem dosud neřešená otázka, zda byly soudy povinny zkoumat pravdivost výroků obsažených v tiskové zprávě a informaci, vznesených na adresu stěžovatelek, a hodnotit jejich způsobilost zasáhnout do jejich pověsti. Nejvyšší soud konstatoval, že prezentuje-li nebo publikuje-li státní orgán obsah svého rozhodnutí či úkonu vydaného při výkonu zákonného oprávnění či zákonné povinnosti, při němž je zjištěno, že obsah rozhodnutí nebo úkonu a jeho prezentace nebo publikace se věcně bez dalšího shodují, nemůže být pochyb o tom, že ani takovou prezentací nebo publikací nemůže dojít k zásahu do osobnostních práv dotčené osoby. Těmto kritériím plně vyhovují části tiskové zprávy převzaté z kontrolního závěru, tj. skutková tvrzení. Nejvyšší soud stručně rekapituloval kritéria, jimiž je třeba posuzovat hodnotící soudy, vyjadřující subjektivní názor autora, a dospěl k závěru, že jejich prismatem posouzení výroků vedlejší účastnice vrchním soudem ob stojí.

II.

Argumentace stěžovatelky

7. Stěžovatelky zejména nesouhlasí se závěrem soudů, že kontrolním závěrem nebylo možno zasáhnout do jejich pověsti. Odkaz obecných soudů na usnesení Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 451/2000 má být nepřiléhavý, neboť v dané věci bylo napadeno samo rozhodnutí NKÚ, zatímco v nynější věci tisková zpráva a informace. Stěžovatelky tvrdí, že lze-li do pověsti dotčené osoby zasáhnout i rozhodnutím soudu, může se tak stát i výstupy vedlejší účastnice. V tiskové zprávě i informaci měla vedlejší účastnice uvést nepravdivé údaje, nadto měla překročit své kompetence zveřejněním nepravdivých údajů v kontrolním závěru. Obecným soudům mělo uniknout, že se stěžovatelky nesnažily dosáhnout přezkumu kontrolního závěru, ale pravdivosti zveřejněných údajů z pohledu jejich dopadu na pověst stěžovatelek. Stěžovatelkám nebylo umožněno vést důkaz opaku k prokázání nesprávnosti v tiskové zprávě, informaci a kontrolním závěru, čímž měly soudy porušit zásadu rovnosti účastníků řízení. Podle stěžovatelek nemůže být v souladu s kompetencemi NKÚ zveřejňovat nepravdivá tvrzení, byť vtělená do formálně zákonem předvídaného výstupu; je nutné posuzovat, zda měla vedlejší účastnice zákonný důvod k zásahu do pověsti stěžovatelek, a to i za předpokladu případné nepravdivosti zveřejněných údajů. Pouze v takovém případě by bylo možné dospět k závěru, že bylo v předchozím řízení nadbytečné pravdivost takových údajů dokazovat. Nejvyšší soud by pak však aproboval, že zákonným důvodem pro zásah do pověsti je i zveřejnění nepravdivých informací, a to bez ohledu na jejich intenzitu. Taková úvaha by dovolovala přijetí teze, že vedlejší účastnice nenese odpovědnost z výkonu své pravomoci a za správnost svých zjištění, tedy že může bez následků uveřejňovat i nepravdy.

8. Stěžovatelky dále poukazují na to, že Nejvyšší soud odmítl jejich námitku, že skutkový závěr o obsahové shodě kontrolního závěru na jedné straně a tiskové zprávy a informace na straně druhé, byl učiněn, aniž by soudy provedly důkaz kontrolním závěrem. Přestože stěžovatelky učinily v odvolacím řízení nesporným, že informace je obsahově téměř totožná s kontrolním závěrem, neplatí totéž ve vztahu mezi tiskovou zprávou a kontrolním závěrem. Kromě toho nebyl proveden důkaz ani obsahem informace. Konstatoval-li Nejvyšší soud, že je vázán zjištěným skutkovým stavem, pak nesplnil svou zákonnou povinnost přihlídnout i k procesním vadám, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, bylo-li dovolání přípustné. Stěžovatelky spatřují extrémní rozpor mezi skutkovými zjištěními a provedenými důkazy, vychází-li pro rozhodnutí podstatný skutkový závěr z důkazů, které nebyly provedeny.

9. V posledku stěžovatelky spatřují v postupu Nejvyššího soudu porušení jejich práva na veřejné vyhlášení rozsudku. Napadený rozsudek nebyl veřejně vyhlášen a stěžovatelky nebyly vyrozuměny o tom, kdy k vyhlášení dojde. O rozsudku se dozvěděly až doručením jeho písemného vyhotovení. Tím bylo stěžovatelkám znemožněno reagovat na argumentaci Nejvyššího soudu použitou pro rozhodnutí o jejich dovolání.

III.

Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

10. Ústavní stížnost byla podána včas, oprávněnými stěžovatelkami, které byly účastnicemi řízení, v nichž byla vydána napadená rozhodnutí, a Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatelky jsou zastoupeny v souladu s § 29 až 31 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), a ústavní stížnost je přípustná (§ 75 odst. 1 téhož zákona *a contrario*), neboť stěžovatelky vyčerpaly všechny zákonné procesní prostředky k ochraně svého práva.

IV.

Vyjádření účastníků řízení a vedlejší účastnice řízení, replika stěžovatelky

11. Nejvyšší soud ve svém vyjádření odkázal na argumentaci obsaženou v napadeném rozsudku. Rozsudek byl údajně vyhlášen postupem podle § 243f odst. 5 vět druhé a třetí zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „o. s. ř.“), a byl vyvěšen na elektronické úřední desce soudu i v budově soudu ve dnech 11. až 26. 3. 2020. Nejvyšší soud navrhl, aby byla ústavní stížnost odmítnuta.

12. Podle vyjádření vrchního soudu stěžovatelky nepostavily svou žalobu tak, jak uvádějí v ústavní stížnosti, ani nenamítaly, že by vedlejší účastnice překročila své kompetence. Stěžovatelky brojily proti praxi vedlejší účastnice zveřejňovat tiskovou zprávu o provedené kontrole s přílohou obsahující vlastní kontrolní zprávu (informaci), přičemž takový postup se jim jevil jako nesprávný (ne-li nezákonný). Vrchní soud k takto uplatněnému nároku shodně se soudem prvního stupně dovodil, že není v rozporu s žádným právním předpisem, zveřejní-li vedlejší účastnice po schválení kontrolního závěru tiskovou zprávu, v níž oznamuje proběhlou kontrolu a její výsledky, a plní tak svou informační povinnost. Vrchní soud také posuzoval, zda jsou v informaci obsažená skutková tvrzení pravdivá a zda hodnotící soudy mají reálný základ. Dospěl stejně jako městský soud k závěru, že informace neobsahovala nic více ani méně, než co bylo obsahem kontrolního závěru. Vrchní soud má za to, že ústavní stížnost není důvodná.

13. Městský soud se k ústavní stížnosti nevyjádřil.

14. Vedlejší účastnice vyzdvihla usnesení Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 451/2000 a související judikaturu Nejvyššího správního soudu. Své kontrolní kompetence údajně nepřekročila; NKÚ jako nezávislý kontrolní orgán provádí materiální kontrolu hospodárnosti a efektivnosti, tzv. audit výkonnosti, a to bez zásahu kohokoli jiného a podle mezinárodních standardů. Nejde o formální kontrolu právní nebo účetní povahy. Proto kontrolní závěry ani nezasahují do základních práv a svobod, nezakládají práva a povinnosti – jejich povaha je upozorňující. Dále vedlejší účastnice zdůraznila, že tisková zpráva, která informaci uváděla, vycházela z kontrolního závěru, nebyla dehonestující a ani nesměřovala vůči stěžovatelkám, nýbrž vůči regionální radě. V důsledku této kritiky byla činnost regionálních rad nahrazena Integrovaným regionálním operačním programem administrovaným Ministerstvem pro místní rozvoj. Podle vedlejší účastnice kontrolní hodnotící úsudky, založené zejména na kritériích hospodárnosti a efektivity, nemající právní důsledky, nelze hodnotit z pohledu (ne)pravdivosti; „pouze“ musejí být přiměřené a nesmějí mít bulvární charakter. Součástí zásady volného hodnocení důkazů je podle vedlejší účastnice i vymezení rozsahu prováděných důkazů. Jelikož obecný soud tento rozsah srozumitelně a přezkoumatelně vysvětlil, včetně důvodů neprovedení některých navržených důkazů, nelze jeho závěry před Ústavním soudem účinně napadnout. Navíc si stěžovatelky mají protirečit, namítají-li procesní vadu v podobě neprovedení důkazu kontrolním závěrem, avšak v žalobě samy uvedly, že informace je pouze jinak nadepsaný kontrolní závěr. Vedlejší účastnice navrhuje, aby byla ústavní stížnost zamítnuta.

15. Stěžovatelky v replice setrvaly na svém stížnostním návrhu. K vyjádření Nejvyššího soudu uvedly, že vyhlášení rozsudku na úřední desce lze s ohledem na náleznost Ústavního soudu ze dne 18. 6. 2019 sp. zn. Pl. ÚS 38/18 považovat za ústavně souladné. Nicméně rozsudek měl být podle vyjádření Nejvyššího soudu uveřejněn na jeho elektronické úřední desce ve dnech 11. až 26. 3. 2021, o čemž se stěžovatelky dozvěděly až z vyjádření Nejvyššího soudu k jejich ústavní stížnosti. Písemné vyhotovení jim pak bylo doručeno až 9. 4. 2021. Ústavní soud by měl posoudit, zda je tento postup ústavněprávně přijatelný.

16. V replice k vyjádření vrchního soudu stěžovatelky především namítly, že jeho tvrzení neodpovídají skutečnosti. Stěžovatelky měly již v žalobě namítat zásah do jejich dobré pověsti také zveřejňováním nepravdivých údajů vedlejší účastnicí. Nebyly-li provedeny relevantní důkazy, nemohl vrchní soud posoudit, zda „sdělení obsažená v Informaci jsou pravdivá (v případě v ní obsažených skutkových tvrzení) a zda mají reálný základ (v případě v ní obsažených hodnotících soudů)“. Ač je informace z velké části obsahově shodná s kontrolním závěrem, neplatí to pro tiskovou zprávu a uvedený kontrolní závěr. Stěžovatelky nebrojily proti kontrolnímu závěru, ale snažily se vysvětlit, že tisková zpráva a informace jsou z materiálních i formálních důvodů odlišné od kontrolního závěru. Tisková zpráva včetně informace je určena jiným adresátům, jak sám NKÚ přiznal, a jiný je tak i účel informace. Původce informace musí být připraven nést právní odpovědnost pro případ, že informace uveřejněné v tiskové zprávě (či její příloze) jsou nepravdivé a způsobilé přivodit újmu na právech jiného. Navíc žádný právní předpis soudu přezkum kontrolního závěru nezakazuje, je-li vedeno řízení, jehož předmětem je posouzení, zda tvrzení obsažená v kontrolním závěru zasáhla do osobnostních práv jiného, jak to údajně připustil Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 5. 6. 2008 sp. zn. 9 Aps 3/2008.

17. K vyjádření vedlejší účastnice stěžovatelky zejména uvedly, že je neudržitelný stav, v němž by údaje z tiskové zprávy a informace nemohly podléhat soudnímu přezkumu, protože mají původ v kontrolním závěru. Stěžovatelkám jde o dodržení principu, podle něhož má každý nést následky svého jednání a zdržet se neoprávněných zásahů do práv jiných. V opačném případě

by vedlejší účastnice mohla v kontrolních závěrech a následně i v tiskových zprávách a jejich přílohách zveřejňovat prakticky cokoli. Při neschopnosti kontrolních závěrů zasáhnout do základních práv a svobod by byla právní ochrana dotčených osob vyloučena. Uvedl-li Ústavní soud v nálezu ze dne 15. 11. 2006 sp. zn. I. ÚS 310/05 (N 211/43 SbNU 357), že odůvodnění soudního rozhodnutí může zasáhnout do osobnostních práv dotčeného subjektu, lze podle stěžovatelek tento závěr vztáhnout i na kontrolní závěry nebo tiskové zprávy NKÚ.

18. Podle stěžovatelek nejsou výsledkem kontrolní činnosti vedlejší účastnice objektivně exaktně neměřitelné názory. Naopak zákon vyžaduje, aby byl při kontrolách zjištěn skutečný stav věci, podložený doklady, na němž mohou být hodnocení založena. Uvedla-li např. vedlejší účastnice v tiskové zprávě, že stěžovatelka 2) koupila přístroj za částku 541 tisíc Kč, zatímco obchodní společnost PRIMAVED, a. s. jej koupila za 175 tisíc Kč, pak toto tvrzení buď pravdivé je, nebo není. Stěžovatelky setrvaly na námitce, že žádný ze soudů neprovedl důkaz kontrolním závěrem a že městský soud neprovedl důkaz tiskovou zprávou ani informací. Z protokolu o jednání před městským soudem dne 6. 10. 2016 se pouze podává, že je mezi účastníky řízení nesporné, že tyto dokumenty byly na internetových stránkách vedlejší účastnice uveřejněny. Vrchní soud proto tyto důkazy nemohl *zopakovat*. Ačkoli stěžovatelky nedisponují protokolem z jednání před vrchním soudem ze dne 17. 5. 2018, mají za to, že soud pouze zjistil, že mezi účastníky řízení je nesporná obsahová shoda mezi kontrolním závěrem a informací.

V.

Posouzení opodstatněnosti ústavní stížnosti

19. Ústavní soud není součástí soustavy soudů (čl. 91 odst. 1 Ústavy) a nepřísluší mu vykonávat dozor nad rozhodovací činností soudů. Ústavní soud je oprávněn do rozhodovací činnosti soudů v řízení o ústavní stížnosti podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy zasáhnout pouze tehdy, byla-li pravomocnými rozhodnutími těchto orgánů porušena ústavně zaručená základní práva nebo svobody stěžovatelek. Úkolem Ústavního soudu je přezkoumat ústavnost napadených rozhodnutí, jakož i řízení, která jejich vydání předcházela. Nutno tudíž vycházet (mimo jiné) z pravidla, že vedení řízení, zjišťování a hodnocení skutkového stavu, výklad podústavního práva a jeho použití na jednotlivý případ jsou v zásadě věci obecných soudů. O zásahu Ústavního soudu do jejich rozhodovací činnosti lze uvažovat tehdy, je-li napadené rozhodování stíženo vadami, které mají za následek porušení ústavnosti (tzv. kvalifikované vady). Proces výkladu a použití podústavního práva je stížen takovou vadou zpravidla tehdy, nezohlední-li soudy správně (či vůbec) dopad ústavně zaručených základních práv (svobod) na posuzovanou věc, nebo se dopustí libovůle, spočívající buď v nerespektování jednoznačně znějící kogentní normy, nebo ve zjevném a neodůvodněném vybočení ze standardů výkladu práva, jenž je v soudní praxi respektován, resp. který odpovídá všeobecně uznávanému (doktrinárnímu) chápání dotčených právních institutů [viz např. nálezy ze dne 29. 1. 2019 sp. zn. III. ÚS 3397/17 nebo ze dne 25. 9. 2007 sp. zn. Pl. ÚS 85/06 (N 148/46 SbNU 471)].

20. Ústavní soud se seznámil s obsahem ústavní stížnosti, vyžádaných vyjádření účastníků a vedlejší účastnice řízení, repliky stěžovatelek a vyžádaného spisu městského soudu a dospěl k závěru, že ústavní stížnost je zjevně neopodstatněná.

21. Stěžejní argumenty stěžovatelek lze rozdělit do dvou okruhů: Za prvé se týkají rozsahu soudního přezkumu úkonů vedlejší účastnice ve vztahu k možnému zásahu do dobré pověsti

stěžovatelek; za druhé stěžovatelky vznášejí otázku, zda soudy provedly dokazování ústavně souladným postupem tak, aby mohly případný zásah do pověsti stěžovatelek řádně posoudit.

22. Ústavněprávní pochybnosti nevzbuzuje samo oprávnění vedlejší účastnice uveřejňovat na internetových stránkách údaje o své činnosti, včetně výsledků a hodnocení kontrolních akcí. Vychází-li se přiměřeně z obecných hledisek pro řešení střetu mezi svobodou projevu a základním právem na ochranu dobré pověsti jednotlivce, musí být při řešení této kolize brány v potaz zejména: 1. povaha výroku (zda jde o skutkové tvrzení, hodnotový soud, hodnotový soud se skutkovým základem či jinak hybridní výrok); 2. obsah výroku (např. zda jde o projev svou povahou „politický“ nebo „komerční“); 3. forma výroku (zejména nakolik je předmětný výrok expresivní, či dokonce vulgární); 4. postavení kritizované osoby (např. zda jde o osobu veřejně činnou, či dokonce aktivní v politickém životě, případně o osobu veřejně známou); 5. zda se výrok (kritika) dotýká soukromé nebo veřejné sféry této kritizované osoby; 6. chování kritizované osoby (např. zda kritiku sama „vyprovokovala“ nebo jak se posléze ke kritice postavila); 7. kdo výrok pronáší (např. zda jde o novináře, běžného občana, politika apod.) a 8. kdy tak učiní (např. jaké měl či mohl mít jeho autor v daný okamžik k dispozici konkrétní údaje, z nichž vycházel, a v jaké situaci tak učinil). K tomu viz např. nedávné usnesení ze dne 17. 12. 2020 sp. zn. I. ÚS 3081/20.

23. Obecné soudy postavily napadená rozhodnutí na názoru, že pravdivost výroků majících povahu skutkových tvrzení, obsažených v tiskové zprávě a informaci, nemohou přezkoumávat, neboť jsou shodné s tvrzeními v kontrolním závěru, jehož věcný přezkum soudům nepřisluší. V této tezi soudy vycházely z usnesení Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 451/2000. Stěžovatelka však poukázala na to, že podle nálezu sp. zn. I. ÚS 310/05 mohou např. i odůvodnění soudních rozhodnutí zasáhnout do osobnostních práv dotčených subjektů (byť v odkazované věci byla ústavní stížnost zamítnuta). Stěžovatelkám je třeba přisvědčit v tom, že soudy přiznaly velkou váhu okolnosti, že informace je obsahově shodná s kontrolním závěrem. Proto se pravdivostí skutkových tvrzení blíže nezabývaly. Je totiž zřejmé, že závěr o (ne)pravdivosti výroků převzatých z kontrolního závěru je závislý na věcném přezkumu kontrolního závěru samotného.

24. Byť se tomu soudy výslovně nevěnovaly, je kromě jiného třeba vzít důsledně v potaz také nejen kdo a v jaké formě výrok pronesl, nýbrž i to, že se tak stalo při výkonu zákonné (ústavní) pravomoci. Kdyby, jak stěžovatelka navrhuje, byla setřena hranice mezi tím, zda je výrok obsažen v tiskové zprávě (informaci), nebo v kontrolním závěru, pak je třeba přisvědčit obecným soudům v tom, že by fakticky přezkoumávaly obsah kontrolního závěru. Ústavní soud si uvědomuje závažnost námitky o nebezpečí absence soudního přezkumu pravdivosti údajů obsažených v kontrolním závěru z hlediska možného zásahu do osobnostních práv. Na druhou stranu je třeba přihlédnout k tomu, že kontrolní závěry sledují jiný, důležitý cíl, jehož součástí je informování nejvyšších ústavních orgánů o hospodaření některých subjektů. Lze si obtížně představit, že by soudy sice nemohly kontrolní závěry rušit, neboť k tomu nejsou příslušné (nejde o rozhodnutí), avšak současně by mohly vedlejší účastníci ukládat sankce za zásah do pověsti kontrolovaných osob proto, že zjištění učiněná při kontrole považují za nesprávná či nepravdivá. V takovém případě by soudy v jistém rozsahu *de facto* nahrazovaly kontrolní závěry vedlejší účastnice. Sporná vyjádření je podle nálezu sp. zn. I. ÚS 310/05 a tam odkazované judikatury Evropského soudu pro lidská práva vždy nutno hodnotit v daném kontextu a se zřetelem na funkci, kterou plní. Nadto zasahuje-li odůvodnění soudního rozhodnutí nepřiměřeně do práv jednotlivce, děje se tak standardně značně křiklavějšími způsoby – např. popře-li soud odůvodněním rozsudku zprošťující výrok tím, že obviněného považuje za vinného, aniž by byla jeho vina pravomocným rozsudkem vyslovena.

25. Stěžovatelky dále uvažují o tom, že by vedlejší účastnice mohla v kontrolním závěru tvrdit téměř cokoli, přičemž by jednotlivcům nebyla poskytována soudní ochrana proti možnému zásahu do osobnostních práv. Ústavní soud má za to, že byť v posuzované věci postupovaly soudy v souladu s ústavním pořádkem, nebylo by v obecné rovině možno tolerovat i zjevně nepravdivá a do dobré pověsti intenzivně zasahující tvrzení. V takovém zcela mimořádném případě by soudy pro ochranu dobré pověsti jednotlivců zasáhnout musely. Ve věci stěžovatelek však nic nesvědčí závěru, že skutková tvrzení uvedená v tiskové zprávě a informaci byla zřetelně nepravdivá a že by vyžadovala výjimečný zásah soudů. Naopak soudy jasně odůvodnily, že informace obsahově odpovídá kontrolnímu závěru, kritika vedená v tiskové zprávě je věcná a stěžovatelky ani netvrdí, že by snad vedlejší účastnice zveřejnila zřejmé lži (které by byly patrné i bez věcného přezkumu kontrolního závěru). Jestliže např. stěžovatelky navrhovaly nařízení a provedení znaleckých posudků k prokázání (ne)výhodnosti cen nákupu zdravotnických přístrojů, pak obecné soudy dospěly k logickému závěru, že dokazování pravdivosti příslušných tvrzení by znamenalo věcný přezkum kontrolního závěru. Z napadených rozhodnutí je zjevné, že se stěžovatelky neztotožňují s hodnocením hospodárnosti a efektivity jejich nakládání s finančními prostředky podle výsledků kontroly. Stěžovatelkám přitom byla dána příležitost uplatnit výhrady proti správnosti kontrolního závěru – včetně údajně nepravdivých tvrzení – prostřednictvím námitek a odvolání podle § 27 zákona o NKÚ, které však nebyly úspěšné. Jde-li o skutková tvrzení obsažená v tiskové zprávě a informaci, má Ústavní soud za to, že obecné soudy dospěly k ústavněprávně přijatelnému kompromisu. Hodno dodat, že odkaz stěžovatelek na rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 9 Aps 3/2008 není přiléhavý; úvahu o možnosti brojit proti kontrolnímu závěru žalobou na ochranu osobnosti uvedl Nejvyšší správní soud jen jako příklad, nad rámec věci a danou problematikou se nezabýval.

26. Hodnotové soudy vedlejší účastnice nutno nahlížet jinak. Obecné soudy odůvodnily své závěry o přiměřenosti subjektivního hodnocení ze strany vedlejší účastnice stručně; především konstatovaly, že prezentace kritiky byla přiměřená, nikoli bulvární povahy a nesledovala hanobení stěžovatelek. Byť si lze představit podrobnější odůvodnění hodnotících úvah uvedených v tiskové zprávě a informaci, sama tato stručnost neústavnost napadených rozhodnutí nezpůsobuje. Obecným soudům je třeba přisvědčit v tom, že kritika na adresu stěžovatelek byla nevyhnutelným a průvodním jevem negativního výsledku kontroly, nebyla v daném kontextu nijak nemístná ani nebyla zjevně vedena úmyslem poškodit pověst stěžovatelek. Za nadnesená lze sice patrně považovat slova vedlejší účastnice uvedená v nadpise tiskové zprávy: „[...] U ROP Jihozápad pouhá formalita“, směřující k hodnocení domnělého postoje stěžovatelek k pravidlům čerpání dotací a nakládání s nimi. Proti nadpisu tiskové zprávy však stěžovatelky nebrojily, tudíž se jím obecné soudy nezabývaly.

27. Co se týče druhého okruhu námitek – vedení dokazování –, tak podle protokolu o jednání před městským soudem ze dne 6. 10. 2016 (č. 1. 234 vyžádaného spisu) byl soudem sdělen obsah kontrolního závěru založený na č. 1. 173 spisu. Samy stěžovatelky v replice upozornily, že listinný důkaz se provede při jednání tak, že listinu soud přečte nebo sdělí její obsah. Námitce stěžovatelek, že kontrolní závěr nebyl před obecnými soudy proveden, proto nelze přisvědčit. Za zjevně neopodstatněnou považuje Ústavní soud také námitku, že soudy nesrovnaly s kontrolním závěrem tiskovou zprávu, nýbrž pouze informaci. Obsah všech tří dokumentů byl podrobně popsán na str. 18 a 19 napadeného rozsudku městského soudu, jejich existence byla v řízení učiněna nespornou a obsah tiskové zprávy a informace byl doložen notářským zápisem. Tomu odpovídá i řada městským soudem zamítnutých důkazních návrhů k prokázání tvrzení uvedených v tiskové zprávě, např. znalecké posudky ke stanovení ceny zdravotnického

vybavení apod. (viz č. l. 233 a 261 spisu). Městský soud také provedl při jednání dne 20. 10. 2016 řadu důkazů především internetovými články, jež mají stejný obsah jako tisková zpráva. Nadto byl důkaz tiskovou zprávou a informací proveden vrchním soudem (viz bod 8 odůvodnění napadeného rozsudku), čemuž odpovídá protokol o jednání ze dne 17. 5. 2018 (č. l. 379 vyžádaného spisu).

28. K postupu při uveřejnění napadeného rozsudku Nejvyššího soudu hodno dodat, že, jak stěžovatelky uznaly, Nejvyšší soud postupoval v souladu s nálezem Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 38/18 a s platnou právní úpravou, vyhlásil-li rozsudek uveřejněním na úřední desce. Jestliže na jeho uveřejnění stěžovatelky skutečně předem neupozornil, nelze takový postup shledat vhodným, k porušení základních práv a svobod stěžovatelek však sám o sobě nevede. Stěžovatelkám nebyla upřena možnost v řízení argumentovat ani v zákonné lhůtě, počínající doručení rozsudku, podat ústavní stížnost.

29. Ústavní soud uzavírá, že neshledal porušení ústavně zaručených základních práv nebo svobod stěžovatelek napadenými rozhodnutími, proto ústavní stížnost mimo ústní jednání bez přítomnosti účastníků podle § 43 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu odmítl.

Poučení: Proti usnesení Ústavního soudu není odvolání přípustné.

V Brně dne 11. května 2021

Radovan Suchánek, v. r.
předseda senátu

Za správnost vyhotovení:
E. Kameníková